

Despre Irina Mavrodin - literal și în toate sensurile

Dumitra BARON

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
“Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts
Personal e-mail: dumitra.baron@ulbsibiu.ro

On Irina Mavrodin – literally and in all meanings

The article focuses on the analysis of various aspects concerning the tremendous work of the Romanian literary personality Irina Mavrodin starting from the studies reunited in 2014 by Gabriel Popescu, from the University of Craiova, in the volume *Opera ca proiect* (The Work as Project). We will identify and discuss the different components (translation, poietics / poetics, literary theory, poetry) of Irina Mavrodin's career that turns around what the author, taking over the concept outlined by Maurice Blanchot, defines as the 'central point'.

Keywords: contemporary Romanian literature, poietics, translation, poetry, cultural heritage, Irina Mavrodin

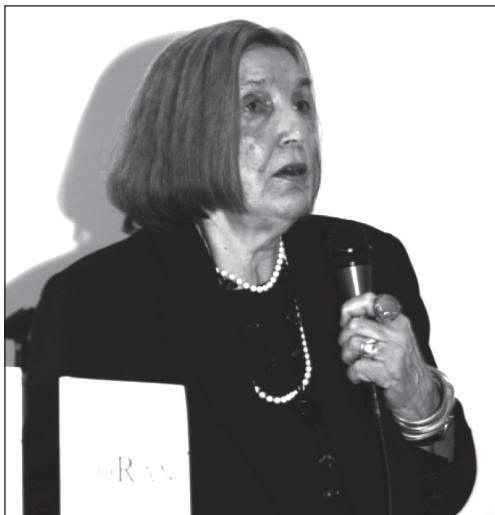
„Eu cred în cuvânt.”
(Irina Mavrodin)

Volumul *Opera ca proiect – Studii oferite în amintirea Irinei Mavrodin*, apărut în condiții grafice remarcabile la Editura Universitaria din Craiova în anul 2014, este coordonat de Gabriel Popescu, conferențiar la Facultatea de Litere a Universității sus-menționate și inaugurează un proiect de colecție „Punctul central”, titlu inspirat de lucrarea care poartă același nume a doamnei Irina Mavrodin și care reia, de fapt, *via traductionis*, o sintagmă folosită de Maurice Blanchot¹.

Cartea își propune să aducă în atenția specialiștilor portretul multiplu al personalității Irinei Mavrodin. Misiune deloc ușoară, dată fiind amploarea demersului mavrodinian și asocierea acestuia, după cum o indică și *imaginea proiect* aleasă pentru copertă, cu opera lui Marcel Proust, a lui Paul Valéry, a lui Maurice Blanchot și a Dorei d'Istria. Regăsim astfel diversele componente (traducere, poietică/poetică, teorie literară, poezie) ale parcursului științific întreprins de Irina Mavrodin care gravitează în preajma a ceea ce autoarea, preluând conceptul enunțat de Maurice Blanchot, definea prin

„punctul central”: „o figură punctiformă vidă de un conținut prestabilit, pe acesta urmând a-l 'inventa', a-l 'produce' eu însămi, sub acțiunea stimulului exercitat de o entitate infinit nedefinită, în ciuda stării ei formal strict dese(m)nate: punctul”.² Dacă titlul ales de coordonator are ca element central ideea de *proiect*, în urma analizei atente a celor 337 de pagini ale lucrării, putem afirma că ne aflăm practic în fața unui *proiect central* alcătuit dintr-o serie de proiecte inițiate și conturate în jurul operei Irinei Mavrodin și a impactului acesteia în spațiul cultural românesc și internațional. De reținut faptul că semnatarii articolelor sunt, în mare parte, foști doctoranzi sau colaboratori ai doamnei Irina Mavrodin care au răspuns cu acribie invitației coordonatorului. Regăsim în nota finală a cărții precizarea că această lucrare colectivă cuprinde 22 de articole din care 7 intervenții au fost comunicate în cadrul Colocviului „Irina Mavrodin – Ipostaze culturale”, organizat la București în anul 2013.

În deschiderea volumului, Gabriel Popescu semnează două studii. Primul este intitulat „Opera ca proiect spre 'punctul central': Maurice Blanchot – Irina Mavrodin, cititorul lui Blanchot: experiența Insolitului

https://adevarul.ro/locale/focsani/foto-poetii-irina-mavrodin-mircea-ivanescu-relatie-altfel-de-nu-impreuna-1_5268c61ac7b855f56738a8b/index.html

ca 'monotonie' și se axează pe identificarea modului „specific” în care Irina Mavrodin îl citește pe Maurice Blanchot având ca punct de pornire eseu „Maurice Blanchot și literatura ca activitate specifică” publicat de autoare în lucrarea *Modernii, precursori ai clasicilor* (1981). Autorul conferă o interesantă interpretare experienței *Insolitelui* lecturii pe care Irina Mavrodin o face operei lui Blanchot: „în această calitate, trăind experiența *Insolitelui* blanchotian – al scriitorului și al teoreticianului – ca 'monotonie' - a limbajului și a conceptului -, Irina Mavrodin, obligată fiind de acest *Insolit*, își adaptează lectura la el, la acest *Insolit* al 'obiectului' ei, practicând și ea o *retorică a des-figurării retorice*, un *stil al aneantizării stilistice*, în ultimă instanță, și ajungând, la rândul ei, să spună mereu 'aceleși lucru': este o adaptare interpretabilă, însă, ca gestualitate a unei ființe-'proiect', Irina Mavrodin, 'proiect' în sensul de 'transcendență' a ființei umane perpetuu aruncate înaintea sa: spre Maurice Blanchot, în acest caz..." (p. 23)³

A doua contribuție a coordonatorului volumului: „Viața ca *retroiecție* spre „punctul central”: Irina Mavrodin și trauma *dreptului ca obligație* în regimul Ceaușescu”, aparține unei teme de cercetare pe care Gabriel Popescu o derulează în prezent despre „Cultura fricii în universitatea românească (1965-1989): reacții ale profesorului universitar confruntat cu fricile generate de regimul Ceaușescu”, proiect acreditat de Colegiul *Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității*. Din punctul de vedere al autorului: „după data fatidică a pensionării – 01.07.1984 -, viața Irinei Mavrodin a implicat o continuă *retroiecție* spre 'punctul central': trauma *dreptului ca obligație*.” (p. 25-26) Atent documentată, după cum o demonstrează și cele 8 anexe care însoțesc studiul, această analiză insistă asupra manierei în care autoarea a reușit să transmită

„societății *repressive* responsabile de pensionarea ei mesajul că viața sa nu s-a sfârșit în 1984 (...), ci că ea continuă în mod esențial *prin și în(tru)* Operă.” (p. 36)

Seria celor 5 secțiuni principale ale volumului, atent construite și structurate logic de către coordonatorul volumului, se deschide cu două studii care *evocă* biografic și biobibliografic personalitatea Irinei Mavrodin. Alina Ioniță rememorează principalele momente ale unui „deceniu alături de Irina Mavrodin”, în timp de Patricia Apostol insistă asupra elementelor cheie ale *punctum*-ului biobibliografic, pornind de la vizualitatea a două evenimente autobiografice ale autoarei care se pot preta unei lecturi prin privire: „Privitoarea-poetă Irina Mavrodin transformă *diferența* dintre roșu și albastru într-o asemănare dusă până la identitate și, până la urmă, dusă într-o *indiferență* cromatică.” (p. 73) Regăsim principalele trăsături ale personalității acesteia: pasiunea pentru literatură, înțelepciunea, smerenia, profunzimea. Alina Ioniță declară, de exemplu: „M-a uimit pasiunea cu care vorbea despre toți acei scriitori și despre literatură în genere, la fel ca și spiritul său pătrunzător, fin în a alege cuvântul cel mai bun dintre mai multe sinonime, nuanța cea mai potrivită, detaliul cel mai plin de sens într-un anumit context (...)” (p. 63-64), în timp ce Patricia Apostol consideră că „textele literare ale Irinei Mavrodin (poeziile și eseurile) îl așează pe cititor într-o poziție incomodă și periculoasă, aceea de a se deturna de la text bucurându-se de figura autoarei sau, altfel spus, de a citi textul găsind în el figura autoarei”, aceasta din urmă nefiind un „autor care a lucrat la efesarea sa”, „chipul discursiv, bibliografic și chipul cursiv, biografic” fiind practic „indiscernabile” (p. 74). Aceste inflexiuni ale vocii mavroдиниene exemplifică moștenirea literară și culturală lăsată, alcătuiind, în același timp, un adevărat „îndreptar de viață” din care reținem câteva formule: „important este să ai demnitate – nu în abstract, ci când te afli în situație” (p. 71) sau „fiecare ne mântuim prin ceea ce facem bine aici, în imanența care ne-a fost dată fiecăruia dintre noi” (p. 71).

Portretul de savant al Irinei Mavrodin, construit pe ambivalența raportului între teoreticianul și practicianul „poieticii și poezicii”, constituie linia de forță a celei de a doua secțiuni care cuprinde patru studii semnate de cadre didactice și cercetători ai Universităților din Craiova și din Sibiu. Dacă la Universitatea din Craiova, Irina Mavrodin și-a pus amprenta în special prin contribuția la crearea școlii de poietică, concretizată în programul de studii aprofundate și în coordonarea a numeroase teze de doctorat axate pe abordarea poietică/poetică, Universitatea din Sibiu îi datorează Irinei Mavrodin, pe lângă susținerea cursurilor de critică literară sau de traductologie, participarea consecventă la lucrările Colocviului Internațional „Emil Cioran” și la atelierile

de traducere pentru studenți dedicate operei filosofului și scriitorului român de expresie franceză⁴. În articolul „Deschiderea poieticii în opera Irinei Mavrodin”, Ion Buzerea insistă asupra importanței volumului *Poietică și poetică*, publicat în anul 1982, care conține în nuce principalele elemente ale relației dintre cele două abordări (poetice și poietice) pe care autoarea le-a dezvoltat ulterior în volume precum *Punctul central* (1986), *Mâna care scrie* (1994) sau *Operă și monotonie* (2004). Autorul constată intensitatea, precizia și sistemicitatea demersului teoretic mavrodinian (p. 87), completat și susținut în permanență de „poezia pe care Irina Mavrodin a scris-o” (p. 89): „Cursuri, seminarii și doctorate pe care le conduc, cărți de eseuri, toate au pentru mine o unitate, se construiesc preponderent în același domeniu: al poieticii/poeticii și pe baza aceluiași premise teoretice. Această coerență îmi dă un sentiment benefic, un sentiment de plăcere, care îmi facilitează comunicarea cu studenții și cu doctoranzii, o face, aș îndrăzni să spun, naturală. Aș introduce de fapt în această ecuație și poezia mea, și traducerile mele, care dau o bază practică ‘speculațiilor’ mele teoretice.”⁵ Acest aspect este surprins și de Camelia Manolescu care, la finalul studiului consacrat raportului între poietică și poetică în viziunea originală a Irinei Mavrodin, bazat pe identificarea atât a elementelor „ce constituie diferențele”, dar și a *coincidențelor* dintre cele două concepte (p. 93), accentuează perspectiva *dinlăuntru* a operei caracteristică demersului mavrodinian, similară activității unui teoretician sau critic „pe post de scriitor, urmărind procesul ce duce la apariția operei; opera devine astfel produsul unei munci de creator, dar și muncă investită în ea.” (p. 103) Monica Tilea își axează studiul „Prin dedublare creatoare, spre un ‘petit pan de mur jaune’” pe analiza „dedublării creatoare din perspectiva raporturilor dintre actul creator și percepție” (p. 106). După prezentarea fluctuațiilor terminologice analizate de Irina Mavrodin și a conceptelor reținute de aceasta: „dedublare și impersonalizare înțelese ca forme specifice de manifestare a alienării/dezalienării subiectului creator în timpul procesului creator” (p. 109), Monica Tilea abordează maniera în care „actul creator permite subiectului-care-vede să devină obiect-vizibil-pentru-sine” (p. 112), unitatea dintre *homo faber* și *faber sapiens* caracterizată de René Passeron prin termenul de *simpoieză* reprezentând „una dintre condițiile necesare desfășurării procesului de instaurare a operei.” (p. 112) Ultimul studiu din această secțiune se bazează pe cartea pe care Irina Mavrodin o consacră operei lui Cioran: „Cioran în viziunea Irinei Mavrodin: *Cioran sau Marele Joc. O poietică/poetică a ambiguității*”. După ce prezintă importanța participării asidue a Irinei Mavrodin la 16 ediții ale Colocviului Internațional Emil Cioran, desfășurat la Sibiu, sub conducerea regretatului profesor belgian Eugène van Itterbeek, și, implicit, contribuția acesteia la exegeza cioraniană,

Rodica Maria Fofu retrasează caracteristicile majore ale scriiturii cioraniene din perspectiva mavrodiniană (ambiguitate, discontinuitate și fragment) (p. 117), așa cum reies din analiza minuțioasă a eseurilor critice „construite cu subtilitate, luciditate și rigoare” (p. 132) din volumul bilingv *Cioran sau Marele Joc – Cioran ou le Grand Jeu* (2007).

Dacă secțiunea precedentă a fost centrată pe demersul teoretic, științific, întreprins de Irina Mavrodin, secțiunea următoare aduce în discuție demersul poetic și eseistic al autoarei. În lucrarea „Irina Mavrodin: poezie și monotonie”, Florentina Anghel cercetează relația dintre poezia și critica Irinei Mavrodin, din perspectiva conceptelor de monotonie și de impersonalizare, identificând o paradigmă în evoluția poeziei sale studiată din perspectiva teoriei spiralelor poetului englez W.B. Yeats care „stabilesc un ciclu evolutiv complex în care toate contrariile coexistă și se completează constructiv” (p. 149). Alina Ioniță analizează poezia mavrodiniană din perspectiva unei *antropologii a imaginarului*, explorând în acest sens, „Vocile animei”: „adevărată poezie se zămislește nu în conștiință, ci în abisurile inconștientului, ale eului pulsional, eminentemente emoțional, ca rod al trăirilor elementare – cele mai puternice, de altfel, ale sufletului.” (p. 153) Anne-Marie Françoise Codrescu își propune să identifice multitudinea de „interferențe literare europene în lectura critică a Irinei Mavrodin”, pe care o consideră „ambasadoare europeană a culturii” (p. 163), statut conferit atât de activitatea sa de autoare a peste 40 de volume de poeme, studii și eseuri dedicate literaturii franceze, cât și de calitatea de director al colecției *Lettres roumaines* a editurii Actes Sud care i-a permis introducerea în circuitul cultural european a unor scriitori români (p. 164). La rândul său, Elena Ciocoiu explorează diferențele „Perspective asupra scriitorilor francezi din secolul XX în eseurile Irinei Mavrodin”, concentrându-și atenția asupra volumului de eseuri *Autoscopii, autoficțiuni sau Câmpul cu maci* (2013), care „ilustrează trecerea de la etapă reflexivă a creației la o alta, puternic autoreflexivă, pe deplin conștientizată și asumată de o instanță auctorială complexă în care se regăsesc atât teroreticianul, cât și practicianul literaturii, ca poet și traducător” (p. 180).

Cel de-al treilea aspect fundamental al personalității Irinei Mavrodin, definitiv prin amploarea și valoarea sa indiscutabilă, este circumscris traducerii și teoriei asupra actului de traducere. Secțiunea a patra, sugestiv intitulată (*Auto*)*traducătorul și „traductologul”* cuprinde cele mai multe studii, care se axează pe o serie de concepte fundamentale precum retraducerea, autotraducerea, traducerea ca lectură plurală sau literalitatea în procesul traducerii literare. Anda Rădulescu se referă în articolul „Retraducerea – necesitate sau simplu exercițiu de stil?” la două traduceri succesive ale *incipit*-ului romanelor proustiene *Swann* și *Guermantes*, realizate

de Radu Cioculescu și Irina Mavrodin, observând că în timp ce meritul lui Cioculescu este „de a fi făcut prima traducere bună a lui Marcel Proust” (p. 192), Irina Mavrodin, prin retraducere și prin dezvoltarea aparatului paratextual (prefață, notele și comentariile traducătorului), „realizează o adevărată punte de legătură între două limbi și două culturi apropiate atât ca origine cât și ca afinitate” (p. 193). În intervenția sa, Valentina Rădulescu asociază conceptele de autotraducere, traducere și rescriere și le aplică în mod riguros volumului bilingv *Începutul/Le Commencement* (2010), insistând asupra procedeele privilegiate de autoare în procesul de autotraducere a poemelor sale precum și asupra dimensiunii poetice a acestei activități. Autotraducerea înseamnă „artă și știință a textului, subiectivitate și obiectivitate, libertate și constrângere”, „proces laborios, de *deformare creativă controlată* a originalului, prin rescrierea în/printr-o altă limbă” (p. 209). Valentina Rădulescu constată că preferința pentru literalitate „ca modalitate de surprindere a esenței poetice și de redefinire a identității poemelor în/printr-o altă limbă” este dublată în același timp de „tentația unei îndepărtări de text” (p. 208). Amprenta personalității și activității traducătorului și traductologului Irina Mavrodin asupra cadrelor didactice și studenților de la Universitatea din Suceava se regăsește în studiul semnat de Muguraș Constantinescu⁶ și Anca-Andreea Brăescu⁷: „Irina Mavrodin, despre traducere – literal și în toate sensurile – o poietică / poetică a traducerii”, care este structurat în funcție de următoarele axe: dimensiunea de proiect traductiv a practico-teoriei mavrodiniene, practica traducerii (Irina Mavrodin fiind autorul a peste 70 de volume de traduceri cuprinzând genuri literare și epoci culturale extrem de diverse) și conceptele practico-teoretice preluate din poietica/poetica literară și adaptate traducerii: „*lectură plurală, ambiguitate, literalitate/literaritate, ritm, serie deschisă*” (p. 217). Articolul se încheie cu o succintă prezentare a principalelor ecoruri ale teoretizării mavrodiniene în

spațiul cultural internațional, „viziunea profundă și complexă a Irinei Mavrodin” fiind asociată cu cea a lui Henri Meschonnic (p. 220). Gabriela Scurtu propune o sinteză a principalelor idei legate de traducere expuse de Irina Mavrodin în lucrarea *Despre traducere – literal și în toate sensurile* (2006), din care reținem: „traducerea ca act de cultură, de creație artistică, act hermeneutic, enciclopedic sau lingvistic, receptarea operei traduse, statutul traducătorului, promovarea culturală a unei întregi literaturi în străinătate” (p. 232). În continuarea acestor reflecții se situează și articolul Mihaelei Chapelan care se referă la „Traducerea ca lectură plurală”, abordând problema colaborării traducător-autor: „Concluzia Irinei Mavrodin este una destul de fermă: avem de a face cu o relație imposibilă, cu o singură rezolvare fericită: auto-traducerea” (p. 242). Această secțiune se încheie cu o contribuție semnată de Patricia Apostol despre „Literal în traducere literară”, în care regăsim asociate două teme care converg către literal: „traducerea literală a unui text literar și statutul literalului într-o traducere de text literar” (p. 243).

Ultima secțiune a volumului aduce în discuție „moștenirea” culturală, extrem de vastă și de vie, lăsată de Irina Mavrodin. Pornind de la lectura volumului realizat de Mioara și Pan Izverna, *O viață înaltă ca un dar divin* (2013), pe care îl consideră un „document revelator și tulburător în egală măsură”, Elena-Brândușa Steiciuc apreciază că Irina Mavrodin reprezintă „una dintre figurile de prim rang din domeniul umanist, care și-a transformat vocația în destin, dăruind un model intelectual și uman (...) care merită și trebuie să fie perpetuat” (p. 256). Lecția pe care ne-o transmite Irina Mavrodin este o lecție de „răbdare, speranță, iubire și credință” (p. 266) care pare să-și regăsească un fidel ecou în partea a doua a secțiunii „În posteritate”, în care constatăm aplicarea conceptului de operă ca proiect, ca o ilustrare cât se poate de evidentă a preceptelor propuse de aceasta. Astfel, avem posibilitatea de a fi părtași, după un model pe care Irina Mavrodin îl evoca frecvent ca manieră de lucru, sintetizat în formula „văzând și făcând”, la o practico-teorie constituită în jurul *Proiectului de traducere colectivă Dora d'Istria – Opere complete* după Irina Mavrodin. Traducerea pentru prima dată în limba română a operei Dorei d'Istria (Elena Ghica), această „Doamnă de Staël a României” după cum o caracteriza Irina Mavrodin⁸, este un proiect inițiat de Asociația Culturală Irina Izverna-Tarabac și Irina Mavrodin.

Cele trei analize propuse, în ordinea publicării, de Anne-Marie Françoise Codrescu, Alina Ioniță și Elena Ciocoiu răspund și corespund concepției mavrodiniene despre demersul teoretic și practic în literatură și traducere, asociate unui veritabil *modus vivendi*. Studiul realizat de Anne-Marie Françoise Codrescu se bazează pe o reflecție poietică/poetică asupra traducerii celui de-al doilea volum al scriitoarei

Dora d'Istria: „*Elveția germanică sau cucerirea vârfului Mönch (La Suisse allemande ou l'ascension du Moench)*”. Sunt explorate diverse noțiuni precum lectura plurală, orizontul de așteptare al cititorului, precum și raportul dintre conotație și denotație, ceea ce îi permite autoarei să identifice principalele coordonate ale receptării operei la interval de 160 de ani. Anne-Marie Codrescu apreciază intuiția doamnei Mavrodin că „actul de recuperare a operei acestei reprezentante de origine română a elitei intelectuale europene de la jumătatea secolului al XIX-lea va conferi încă un titlu de noblete patrimoniului culturii autohtone” (p. 270). În articolul intitulat „Traducerea ca hermeneutică și act de rugăciune – Cu Irina Mavrodin, în căutarea amprentei stilistice a Dorei d'Istria. Din experiența traducerii lucrării *Viața monahală în Biserica Răsăriteană (La vie monastique dans l'Église Orientale)*”, Alina Ioniță problematizează relația dintre semantică și fidelitate în traducere, dintre sintaxă în traducere și stilul autoarei și dintre multilingvism și enciclopedism, reflecții care se construiesc în „lumina vie a pildelor și învățăturilor mavrodiniene” (p. 301). Elena Ciocoiu își axează contribuția „Traducând *Femei privite de o femeie (Des femmes par une femme)*, vol. I, de Dora d'Istria. Elemente de practico-teorie mavrodiniană a traducerii” pe conceptele de familiarizare vs. depeizare sau adaptare, accentuând importanța eseurilor de practico-teorie a traducerii din volumul *Despre traducere – literal și în toate sensurile* (2006), precum și a atelierelor de traducere coordonate de Irina Mavrodin în perioada 1999-2012. Apreciem redarea fragmentară a conținutului întâlnirilor dedicate traducerii care permite rememorarea experienței de traducător pe care Irina Mavrodin o împărtășea generos cu studenții săi la cursurile și la atelierile itinerante de traducere, organizate în diverse centre universitare (București, Suceava, Sibiu, Craiova).

Fiind redactat la o distanță relativ mică față de momentul dispariției sale, volumul conține, (in)voluntar, și o serie de mărturii afective ale relației autorilor cu doamna Mavrodin. Astfel, în afara rigorii științifice asociate analizelor referitoare la opera teoretică și poetică, regăsim punctual inserții din memoria afectivă a foștilor doctoranzi, studenți, discipoli sau colaboratori, care încearcă, voit sau nu, să redea și latura umană, puternic ancorată în biografic, a Irinei Mavrodin. Până la urmă, aceste „exerciții de admirație” rămân fidele conceptului de lectură din interiorul operei (așa cum, de altfel, Irina Mavrodin se străduia de fiecare dată să propună, indiferent de contextul în care se afla: cursuri universitare, ateliere de traducere, colocvii și manifestări științifice, îndrumare de lucrări de doctorat): „Eu nu fac un efort spre a ‘împăca’ activitatea scriitorului cu cea a profesorului, și, în cadrul celei dintâi, creația poetului cu cea a eseistului și a traducătorului. Există un ‘punct central’

în care toate acestea își au comuna origine, o indistinctă energie auctorială care, fiind una și aceeași, se manifestă în multiple feluri. (...) Fiecare carte – poezie, eseu, traducere – crescut din cealaltă, îi este consubstanțială. (...) Acesta este modul meu – sinestezic aproape – de a mă raporta la ceea ce fac.”⁹

Constatăm în egală măsură diversele referiri la interviurile pe care le-a acordat, de-a lungul timpului, Irina Mavrodin, ceea ce corespunde intenției coordonatorului volumului de a surprinde cât mai complet diferitele nuanțe ale personalității autoarei: „Am considerat, însă, de datoria noastră, în calitate de coordonator al volumului, să oferim nu doar o interpretare a operei Irinei Mavrodin (...), ci și una a vieții sale” (p. 6). Gabriel Popescu menționează totuși disocierea voită între opera și viața Irinei Mavrodin, „chiar dacă a existat tentația de a-i construi astfel eleatic-contemplativei, *clasicei* poeticiene-poeticiene un portret în mișcare – dilematic, heraclitean-dramatic, și în acest sens *baroc* – dinamizat de mișcările opuse ale Operei și Vieții: proiectul și retroiecția.” (p. 6). De asemenea, observăm frecvența citatelor din operele teoretice dar și poetice, ceea ce are drept efect o apropiere de spiritul și litera textelor Irinei Mavrodin. Volumul cuprinde, la final, un index de autori și un index de cuvinte-cheie, extrem de utile, precum și o secțiune consacrată „Vocabularului Irinei Mavrodin” bazat pe „Indexul de cuvinte-cheie” și care reprezintă, în opinia coordonatorului, „o primă evaluare a receptării operei” Irinei Mavrodin, constituind astfel premisele unei *Teorii Literare* specifice autoarei (p. 326)¹⁰.

Din această perspectivă, asistăm la constituirea unui model intertextual care devine o posibilă grilă de lectură deschisă, plurală, a operei, o prismă care reflectă constant o altă fațetă a aceleiași personalități proteiforme: poet, eseist, critic literar, teoretician al literaturii, profesor, traducător. Conștientă de responsabilitatea pe care fiecare dintre aceste fațete i-o conferă, Irina Mavrodin își definește *crezul* existențial

și scriptural după cum urmează: „Mă simt ca un instrument al culturii române, ca unul dintre multele sale instrumente, prin care ea se împlinește.”¹¹

În definitiv, ne aflăm în fața unui proiect colectiv care ne este lăsat moștenire, asemenea *câmpului cu maci* care, în ansamblu, oferă imaginea unui tot vibrant și intens, dar care, luat separat, conține o multitudine de petale discret conturate în (aparenta sau evidentă) lor fragilitate: „Pe măsură ce-l conștientizez, lăsându-mă tot mai mult invadată de valuri succesive de autoscopii și autoficțiuni obsedante, întregul meu proiect – poezia, eseul, traducerea, proiect diversificat care ia naștere din profunzimile conștiinței mele obscure, iraționale, suscitată și hrănit de același ‘punct central’ – ar putea fi structurat prin conceptul de poietică.”¹²

Iată *opera ca proiect și proiectul ca operă pe cale de a se face*, într-un dialog mereu deschis către celălalt și către sine, în care o regăsim rimbaldian, într-un „permanent început”, pe Irina Mavrodin - *literal și în toate sensurile*.

Note:

1. „Le point central est l'œuvre comme origine ; celui que l'on ne peut atteindre, le seul pourtant qu'il vaille la peine d'atteindre.” („Punctul central este opera ca origine; cel pe care nu-l putem atinge, singurul totuși care merită osteneala de a-l atinge.”), Maurice Blanchot, *L'espace littéraire*, Paris, Gallimard, coll. „Folio”, 1955, p. 60.
2. Irina Mavrodin, *Punctul central*, Editura Eminescu, București, 1986, p. 7.
3. Pentru facilitarea lecturii, toate referințele la volumul prezentat: Gabriel Popescu (coordonator), *Opera ca proiect – Studii oferite în amintirea Irinei Mavrodin*, Craiova, Editura Universitaria, 2014, 337 p, sunt trecute în corpul textului, prin indicarea paginii între paranteze.
4. O parte din aceste aspecte au făcut obiectul studiilor publicate în volumul „Mélanges offerts à Irina Mavrodin” (coord. Mircea Ardeleanu) din *Journées Scientifiques Internationales*, nr. 1, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, 435 p.
5. Irina Mavrodin, *Convorbiri cu Al. Deșliu*, Editura Pallas Athena, Focșani, 2004, p. 36.
6. Redactor-șef al revistei universitare internațională *Atelier de traduction*, fondată în anul 2004 de Irina Mavrodin la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.
7. Autoare a primei teze de doctorat consacrate Irinei Mavrodin din perspectiva reflecției traductologice și a practicii de traducere, cercetare realizată sub conducerea doamnei profesoare Muguraș Constantinescu și publicată cu titlul *La pratico-théorie de la traduction chez Irina Mavrodin*, la Editura Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, în anul 2015.
8. În articolul „Dora d'Istria, O Doamnă de Staël a României”, publicat în revista *Scrisul Românesc*, nr. 3,4,5 /2012.

9. Irina Mavrodin, *Cvadratura cercului*, Editura Eminescu, București, 2001, p. 22-23.

10. „Vocabularul Irinei Mavrodin” cuprinde termeni cheie precum: ambiguitate, autoficțiune, autotraducere, dedublare creatoare, impersonalizare, lectură plurală, monotonie, poietică/poetică, poetică, poietică, practico-teorie, traducere.

11. Miora Izverna, Pan Izverna, *O viață înaltă ca un un dar divin*, Editura Timpul, Iași, 2013, p. 66.

12. Irina Mavrodin, *Autoscopii, autoficțiuni sau Câmpul cu maci. Eseuri* (Noi elemente pentru o poietică a imaginilor obsedante generate în și prin discurs), Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2013, p. 10.

Bibliography :

Maurice Blanchot, *L'espace littéraire [The Space of Literature]*, Paris, Gallimard, coll. „Folio”, 1955.

Irina Mavrodin, *Punctul central [The Central Point]*, Editura Eminescu, București, 1986.

Irina Mavrodin, *Poietică și Poetică*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1998.

Irina Mavrodin, *Cvadratura cercului [The Quadrature of the Circle]*, Editura Eminescu, București, 2001.

Irina Mavrodin, *Convorbiri cu Al. Deșliu [Conversations with Al. Deșliu]*, Editura Pallas Athena, Focșani, 2004.

Irina Mavrodin, *Despre traducere – literal și în toate sensurile [On Translation – literally and in all meanings]*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2006.

Irina Mavrodin, „Dora d'Istria, O Doamnă de Staël a României” [„Dora d'Istria, A Madame de Staël of Romania”], *Scrisul Românesc [Romanian Writing]*, nr. 3,4,5 /2012.

Irina Mavrodin, *Autoscopii, autoficțiuni sau Câmpul cu maci. Eseuri* (Noi elemente pentru o poietică a imaginilor obsedante generate în și prin discurs) [*Autoscopies and Autofictions or the Field with Poppies. Essays* (New Elements for a Poietics of Obsessional Images Generated in and by Discourse)], Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2013.

Gabriel Popescu (coord.), *Opera ca proiect – Studii oferite în amintirea Irinei Mavrodin [The Work as Project -Studies offered in memory of Irina Mavrodin]*, Craiova, Editura Universitaria, 2014.

Journées Scientifiques Internationales [International Scientific Days], nr. 1 „Mélanges offerts à Irina Mavrodin” (sous la dir. de Mircea Ardeleanu), Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010.

